

**VIZE ČMKOS
2012**

sondy

revue

**MIMOŘÁDNÁ
PŘÍLOHA**

Co chtějí odbory pro Českou republiku

**Politika moci, škrtů a nezájmu o potřeby občanů
MÁ ALTERNATIVU!**

ČMKOS předkládá veřejnosti analytický programový dokument – o co odborům skutečně jde – jako námět k diskusi o dalším směřování české ekonomiky v současném období nástupu nového kola hospodářské krize.

ČMKOS je velmi často osočována z toho, že nepřichází s žádnými aktivními návrhy, že jen vše neguje, nechce nic měnit a její odpor k reformám je nezodpovědný a nezakládá se na objektivních důvodech. Objasnění toho, oč ČMKOS usiluje a co navrhuje, je proto důležité. Ekonomická i sociální situace v ČR by rozhodně byla mnohem lepší, kdyby zásadní rozhodnutí byla přijímána na základě skutečného sociálního dialogu a širokého celospolečenského konsenzu.

Vláda se vůbec netají silovým přístupem k řízení státu a občanský a sociální dialog ji nezajímá, stejně jako důsledky jejích rozhodnutí. Materiály připravuje v izolaci nebo maximálně po konzultaci s vybraným okruhem svých příznivců. Připomínková řízení probíhají ve zkrácených termínech a při vypořádání připomínek si zpracovatelé ve valné většině vystačí s jednou větou – „váš návrh nelze akceptovat, není v souladu se zadáním vlády, není pro něj politická vůle“.

Zatímco vláda ČR dlouhodobě ignoruje snahu ČMKOS aktivně se zapojit do hledání východisek z krize, přístup v jiných státech EU je diametrálně odlišný.

Dluhy za špatné vládnutí

Je důležité připomenout mezníky, proti kterým ČMKOS odmítavě vystupovala:

① Nezdařená privatizace, zadlužení bank a jejich následná sanace prostřednictvím státního rozpočtu

Podle dat zveřejněných ministerstvem financí České republiky přímé transformační náklady v letech 1992 až 2004 činily 380 mld. Kč, z toho 308 mld. Kč náklady související s krachem celé řady bank a s „čištěním“ portfolií bankovního sektoru se státní majoritou od špatných úvěrů před privatizací.

V České republice se privatizovalo v posledních 20 letech národního majetku za více než jeden a tři čtvrtě bilionu korun (1 780 mld. Kč, z toho 1 bilion Kč do roku 1997). Tento objem je stále ještě o 14 % vyšší než současná úroveň celého veřejného dluhu České republiky. Na privatizaci vydělal kdejaký spekulant. Státu, převádějícímu do soukromých rukou ohromné majetky, nezůstalo téměř nic, jen rostoucí dluhy. Šance využít tento majetek k jejich eliminaci a k nastartování dlouhodobého rozvoje ČR byla promarněna.

② Honba za snižováním daní

Poslední desetiletí zažívá ČR permanentní reformy veřejných financí, které se zaštiťují snižováním zadlužování. A výsledek? Deficit státního dluhu narůstá! Například přímý negativní dopad tzv. Topolánkovy reformy (vč. zavedení rovné daně) na příjmovou stranu státního rozpočtu se pohyboval při plném náběhu okolo 90 mld. Kč ročně (polovina z této částky měla být kompenzována zvýšením DPH, polovina škrty na výdajové straně rozpočtu).

Masivní dlouhodobé snižování daní a výrazná restrukturalizace daňového inkasa od zdanění příjmů a majetku ke zdanění spotřeby vedla v České republice k vytvoření defektního daňového systému, který není schopen produkovat dostatečné příjmy pro nezbytné veřejné potřeby.

Škrťformy ODS–TOP 09–VV/LIDEM

Škrty, které mají pomoc výraznému snižování deficitu, v první řadě výrazně omezují ekonomický růst a tím příjmy veřejných rozpočtů. To pak vyvolává další rozpočtové deficity. Deficit, který se vláda snaží vyhodit dveřmi, se vrací oknem. Bohužel již nejde o žádnou teoretickou úvahu, přesně tento proces aktuálně nastal v České republice.

Vedle toho však vláda přijímá „reformy“, které přímo způsobí další dodatečné „reformní“ deficity. V první řadě jde o tzv. důchodovou reformu, která vyvedením 3 % pojistného ze státního rozpočtu způsobí deficit zhruba 20 mld. Kč ročně. I odsunutá daňová reforma do roku 2014 má v sobě zakomponován další pokles daní a pojistného – především korporacím a OSVČ v rozsahu 20 mld. Kč ročně. Také tzv. zdravotní reforma prohlubuje deficit veřejného zdravotního pojištění. Ten je navíc umocňován již uskutečněným či připravovaným zvyšováním DPH.

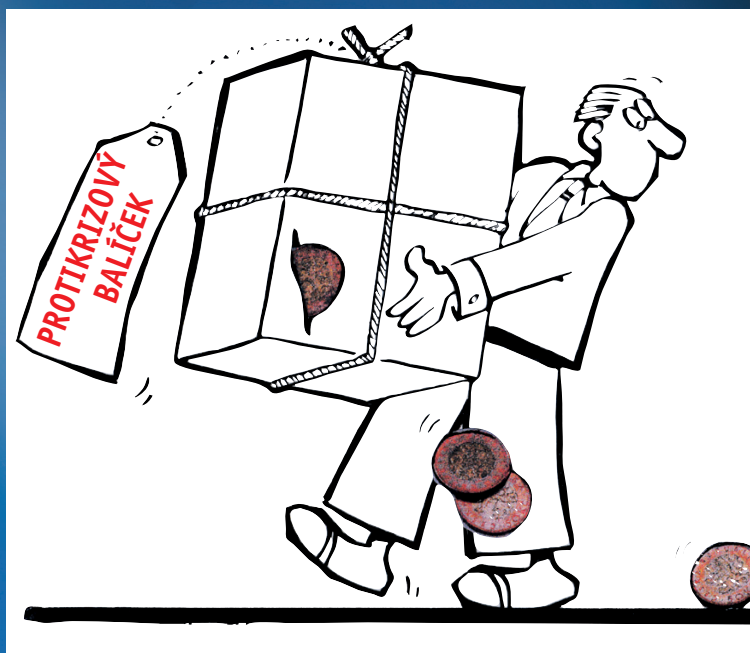
Skryté dluhy

Vedle oficiálních deficitů a dluhů nelze v žádném případě započítávat na skryté dluhy české společnosti. O skrytých dluhách se svého času velmi silně diskutovalo v souvislosti s bývalým komunistickým režimem. Tomu se vytýkalo, že jeho oficiálně vyrovnané finanční hospodaření a nulové zadlužení bylo vykoupeno enormním nárůstem skrytých dluhů – zdevastované životní prostředí, zanedbaná infrastruktura a bytový fond, zhoršující se zdravotní stav obyvatelstva, stagnace životní úrovně českých občanů. I současná a předchozí vládní garnitura vytvořila a vytváří skryté dluhy. Celá infrastruktura České republiky v neširším slova smyslu je dnes poznamenána narůstajícími vnitřními dluhy – od obrany a bezpečnosti počínaje přes zdravotnictví, školství, kulturu, ochranu životního prostředí až po dopravu. Vytváří se však dluhy i na životní úrovni většiny českých občanů.

ČMKOS je přesvědčena, že právě tyto skryté dluhy musí být po nastartování dlouhodobého a stabilního ekonomického růstu postupně spláceny. Proto materiál ČMKOS obsahuje nejen vizi, která se zabývá tím „co dělat“, ale také „pro koho to dělat“.

Hospodářská politika ČR = Kalouskovy balíčky

Na jednáních tripartity, naposledy v prosinci 2011, vyzvali zaměstnavatelé a odbory vládu, aby začala urychleně pracovat (vzhledem k blížícímu se dalšímu kolu recese) na aktivních průrustových opatřeních. Zástupci vlády tehdy prohlásili, že vláda tento dokument chystá a že bude k dispozici na počátku roku 2012. Místo dokumentu, zabývajícího se protikrizovou hospodářskou politikou, se objevil další „Kalouskův balíček“. Hospodářská politika vlády se smrštila na představení nových rozpočtových škrť v roce 2012. **Přes předchozí sliby vláda dodnes nepředložila aktivní protikrizový plán pro českou ekonomiku.** Vývoj v předcházejících dvou letech jasně ukázal, že se s ní nelze dohodnout na žádném pragmatickém opatření v oblasti hospodářské politiky.

Předávkované restriktce

Česká ekonomika bude mít za sebou celkem čtyři roky krize, kdy nebyla schopna překonat předkrizovou úroveň HDP, a nemá šanci ji s touto vládní politikou překonat ani letos. Vládní politika „předávkovaných“ restriktcí přivolala na českou ekonomiku další vlnu krize a v následujícím období bude velmi negativně ovlivňovat její hloubku. Zatímco všichni sousedé České republiky zaznamenali letos v 1. čtvrtletí ekonomický růst (Německo 1,2 %, Rakousko 0,7 %, Polsko 3,8 %, Slovensko 3,2 %), ČR naopak zaznamenala ekonomický pokles -0,7 %.

Obzvláště varovný je vývoj v oblasti DPH. Inkaso této daně – reformní „vlajková loď“ vládní koalice – je za prvních pět měsíců nižší oproti skutečnosti minulého roku o 2,3 mld. Kč! A to za situace, kdy došlo ke zvýšení snížené sazby DPH o 4 procentní body! **Zvýšení snížené sazby výrazným způsobem zvýšilo spotřebitelské ceny základních životních potřeb, ale státní**

rozpočet na této dani vybral méně než loni! To je ve skutečnosti naprosté fiasko rozpočtové politiky této vlády.

Co je třeba dělat a pro koho to dělat

ČMKOS si uvědomuje složitost současné hospodářské situace a vychází z toho, že je nutno do jejího nepříznivého vývoje neprodleně zasáhnout. Nedomnívá se, že by vše, co se v ekonomice odehrává, bylo námi neovlivnitelné či jednou provždy dané. Naopak je přesvědčena, že aktivní hospodářskou politikou lze dosáhnout mnoha korekcí současného vývoje a tento vývoj lze nasměrovat tak, aby dopady na životní úroveň obyvatelstva byly co nejmenší a aby se také konkurenční schopnost českých výrobců odpovídajícím způsobem zvyšovala.

Vychází z toho, že je nutno pracovat a přijmout dvě základní kategorie opatření – krátkodobá a dlouhodobá.

Krátkodobá opatření Začít skutečně bojovat proti korupci

Toto je zásadní opatření, které musí předcházet jakýmkoli dalším opatřením. Korupce je ve skutečnosti jen špičkou ledovce, jedním z chapadel mnohovrstevnatého systému, který má různé názvy – nejčastěji stínová ekonomika. Součástí „boje proti korupci“ proto musí být stejně intenzivní boj i proti organizovanému zločinu, **daňovým únikům, praní špinavých peněz, práci na černo**. Bez tohoto opatření, předsunutého před všechna opatření v ekonomické a sociální oblasti, nelze ve skutečnosti zaručit efektivnost a účinnost opatření hospodářské politiky.

Řešením korupce je znemožnit legalizaci korupčních příjmů, tedy **majetkové přízná-**

ní, majetkové daně.

Další opatření potlačující korupci je mnohokrát připomínané, ale vždy sabotované: **zakázat anonymní akcie na majitele**.

Bojovat proti lichvě a lichvářům

Lichvu lze omezit celkem jednoduchou úpravou, např. úroky z úvěrů včetně poplatků nesmí převyšit pětinasobek oficiálního indexu inflace spotřebitelských cen.

Nově definovat snižování dluhů ČR

Pro nejbližší dva tři roky je nutné stabilizovat deficit státního rozpočtu na úrovni 110 až 120 mld. Kč, tedy nepokračovat zatím v dalším snižování schodku. Ekonomika může s takovým schodkem žít ještě několik let. Při schodku kolem 115 mld. Kč se relativní schodek státního rozpočtu bude pohybovat kolem 3 % HDP. Se snižováním schodku pokračovat až po nastartování ekonomického růstu.

Zastavit „reformy“ devastující veřejné rozpočty

Tyto takzvané reformy nepomáhají ani občanům České republiky, ani veřejným financím. V zájmu zastavení dalšího zadlužování státu je třeba neprodleně zastavit důchodovou reformu, která má z veřejných financí vyčerpat ve prospěch soukromých fondů cca 20 mld. Kč ročně, a daňovou reformu, která bude veřejné finance stát také 20 mld. Kč ročně. Dále je naprosto nezbytné zastavit zdravotní reformu – především v té části, která představuje přesun cca 15 mld. Kč na spoluúcast pacientů.

Posílit příjmy státního rozpočtu

V první řadě jde o opatření na zlepšení výběru daní. **Je naprosto nezbytné plošně zavést kontrolní pokladny s fiskální pamětí**. Ve výběru DPH podle našich propočtů ročně uniká 10 až 15 mld. Kč.

Jde především o celou síť obchodů (např. vietnamská a čínská diaspora dnes ovládá kolem poloviny počtu malých smíšených obchodů v zemi), které zcela běžně nakupují v obchodních řetězcích zboží, jež dále prodávají se svojí přírůzkou, z níž se již neodvádí DPH. Objem tržeb (bez DPH), které procházejí přes tyto obchody, se odhaduje na 350 až 400 mld. Kč – podle oficiálních čísel – a minimálně 50 až 70 mld. Kč bude obrat, který není nikde evidován. Po zavedení registračních pokladen velmi intenzivně volají zástupci podnikatelských kruhů v obchodě. Toto opatření totiž mimo jiné také „narovná“ podmínky pro podnikání.

Celkový efekt zavedení kontrolních pokladen s fiskální pamětí by se tak mohl vyšplhat minimálně na 20 mld. Kč ročně.

Zrušit možnost nakupovat osobní vozy pro podnikatele bez DPH To je obecně zneužíváno a ve vyspělých zemích není využíváno v takovém rozsahu jako v ČR.

Opatřením s mimořádným dopadem by také byla kombinace – **zvýšení sazby daně z příjmů právnických osob o 1 až 2 body s podstatnou redukcí výjimek**, které snižují základ daně z příjmů. Pokud by se podařilo tímto krokem zvýšit efektivní sazbu této daně o dva až tři body, což by mělo být minimum, pak by to bylo dalších nejméně 15 mld. Kč. Je nutno také zvážit **zavedení diferencovaných majetkových daní**.

V souhrnu by tak bylo možné zvýšit daňové inkaso minimálně **o 55–60 mld. Kč**, aniž by došlo k výrazným dopadům do životní úrovně obyvatelstva nebo k růstu životních nákladů.

Dlouhodobá opatření

Podstatou těchto opatření je především formulace **jasné a zřetelné prorůstové hospodářské politiky**. Jde tedy o **zvýšení konkurenceschopnosti na základě kvalifikované práce, nikoli co nejlacinější práce a nízkých mezd, jak to stále prosazuje vláda**.

Nastolit pořádek v oblasti veřejných financí

„Nultá etapa“ daňové reformy, která se nezabývá ničím jiným než nastolením pořádku v daňovém systému a zajištěním elementární daňové spravedlnosti pro všechny daňové poplatníky, **by měla především obsahovat:**

- **zásadní zrovnoprávnění všech daňových subjektů** (například řešit problém ve zdanění mezi OSVČ a zaměstnanci),
- **řádné posouzení a případné odstranění velkého rozsahu nejruznějších výjimek, slev a úlev**, o kterých nikdo ani neví, jakou plní společenskou funkci,
- **řešení problémů spojených se zneužíváním vnitrokoncernových (transferových) cen** a poskytováním služeb uvnitř skupiny za účelem daňové optimalizace,
- **vypracování a realizaci komplexního programu boje proti stínové ekonomice**, práci na černo a s nimi spojených daňových úniků.

Zvýšit efektivnost a výkonnost české ekonomiky

Velmi důležité je zahájit širší diskusi mezi představiteli českých firem, profesních svazů, odborů a dalšími zájemci o budoucnost české společnosti a české ekonomiky.

- **zvýšit podporu technickému školství** – od učňovských škol přes střední technické školy až po vysoké školy,
- **zvýšit podporu výzkumu a vývoje** s cílem zvýšit podíl vývozu technologií v českém exportu a roli českých firem jako finálních – generálních – dodavatelů,
- **založit státní exportní společnost k podpoře exportu českých technologií** na tyto trhy,
- **zcela změnit dosavadní podporu českého zemědělství** s cílem zvýšit podíl tuzemských potravin na spotřebě na 80–90 %: týká se masa, zeleniny, ovoce, mléka. Otázka soběstačnosti ve výrobě potravin se v příštích letech stává klíčovou,
- **podpořit rozvoj nájemního bydlení** – výstavba nejméně 50 tisíc bytů v nájemním bydlení se sníženým nájemným,
- **rozvinout některé infrastrukturní projekty** – dostavba 3. a 4. bloku JETE, schválení Státní energetické koncepce, která zajišťí vysokou energetickou a surovinovou efektivnost využití výchozích surovin a zajistí dostatek hnědého uhlí zejména pro teplárenství. Pro ČMKOS je klíčové, aby tyto zásadní investice vedly k významnému nárůstu zaměstnanosti v ČR,
- **rozvinout vodní dopravu** – dostavět jezy na Labi, které umožní rozvinout levnou dopravu po Labi,
- **podpora malého a středního podnikání** – k tomu přeměnit dosavadní ČMZRB, nebo vytvořit novou banku poskytující reálnou podporu začínajícím podnikatelům a segmentu malých a středních firem,
- **podpora cestovního ruchu**, jde zejména o výrazné zkvalitnění služeb.

Uvedené návrhy nejsou konečné. Jejich smysl spatřujeme především v tom, abychom obrátili pozornost ke skutečným problémům reálné ekonomiky a k podstatě současných problémů, které prožívá česká ekonomika.

Zaměstnanost

Je nutné zastavit trend neustálého redukování výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti. Navrhujeme z celkových výdajů na politiku zaměstnanosti vyčlenit **minimálně 50 %** na aktivní politiku zaměstnanosti, čímž se vytvoří prostor pro zavedení a financování systému na podporu zkrácených pracovních úvazků při přechodném snížení poptávky („**příspěvek v době částečné nezaměstnanosti**“ – tzv. *kurzarbeit*).

Úřady práce by měly být skutečně místem pro realizaci státní politiky zaměstnanosti – nepřipustit, aby se změnily na pouhá místa pro výplatu různých dávek.

Důchody

ČMKOS navrhuje vládě i veřejnosti vlastní důchodovou reformu, v níž odmítá zavedení dnes již schváleného II. pilíře. Místo toho požaduje reformu stávajícího penzijního připojištění se státním příspěvkem. Reformované penzijní připojištění s již vybudovanou infrastrukturou by plně a podstatně levněji pro veřejné finance splnilo úlohu soukromého spořicího důchodového pilíře. Výsledkem by byly vyšší důchody v porovnání s realizovanou vládní reformou.

Zdravotnictví a sociální služby

Cílem ČMKOS je zásadní návrat k doktríně, že zdraví není zboží a nemůže být předmětem prodeje a koupě. Respektování ústavy a pojetí zdraví jako veřejného zájmu vyžaduje **zrušit ekonomicky definovaný princip hrazení zdravotní péče** a upravit nárok pacienta na poskytovanou zdravotní péči v kontextu jeho potřeby bez ekonomicky upravených podmínek. Místo prosazování volného trhu vrátit zpět do zdravotnictví principy kooperace a spolupráce. **Zrušit zastropování odvodů na zdravotní pojištění. Nastavit jasná pravidla pro financování zdravotnictví a úhrady, zvýšit regulaci cen léků, zdravotnického materiálu a zdravotnických prostředků, důsledně kontrolovat hospodaření a nákladovou efektivitu všech nestátních i státních zdravotnických institucí, doplnit daňové příjmy zdravotnictví výnosy ze spotřebních daní, zejména z alkoholu a tabáku, při vyhodnocení účinnosti zpřísněné cenové regulace zvážit možnost aplikace výrazně snížené sazby daně z přidané hodnoty u léků, zdravotnického materiálu a zdravotnických prostředků.**

Je nezbytné právně upravit pravidla pro financování sociálních služeb, protože státem poskytované dotace nejsou nárokové. Od roku 2007 došlo ke snížení dotací ze státního rozpočtu o téměř 3 mld. Kč.

Mzdy a platy

Stagnace a pokles reálných (nebo dokonce i nominálních) mezd mohou být dalším vážným kanálem ke snižování souhrnné koupěschopné poptávky a tím i snižování HDP.

Mzdový vývoj obsažený v kolektivních smlouvách musí odrážet skutečnou hospodářskou situaci odvětví, resp. firmy a rovněž reagovat na růst spotřebitelských cen. **V souvislosti se schválením předpisů o zřízení jednotného inkasního místa dojde ke zvýšení povinných odvodů na zdravotní pojištění na straně zaměstnanců o 2 procentní body.** Je proto nezbytné, aby vláda vhodným způsobem zajistila zvýšení nominálních mezd a platů tak, aby v důsledku tohoto administrativního rozhodnutí neklesly čisté mzdy zaměstnanců. **ČMKOS zásadně nesouhlasí ani se současnou stagnací, až propadem platů převážné většiny zaměstnanců veřejných služeb a správy.**

Redakčně zkrácená verze analýzy ČMKOS.
Plné znění najdete na www.cmkos.cz